



Hahmojen orjallista kopiointiakin esiintyy. Karin tuttu pultsarityyppi erään maakuntalehden piirtäjän kuvassa.

Veli-Markku Korttelainen:

## PÄIVÄKOHTAISET PILAPIIRROKSET SUOMALAISSA SANOMALEHDISSÄ

Päivänkohtaisten pilakuvien (cartoon) piirtäjien ansiot suomalaisen sanomalehdistön palveluksessa ovat heikot. Heidän mahdollisuutensa kehittää ammattitaitoaan ovat myös varsin rajoitetut, sillä kuukausipalkkaisia toimia on vähän ja kappalepalkkiot pieniä. Lehtien mielestä riittävän hyviä pilapiirtäjiä on vaikea löytää.

Nämä tiedot käyvät ilmi tekemästani kyselystä, johon vastasi 55 suomalaista sanomalehteä. Vastausprosentti oli 74,3 ja kyselykaavake lähetettiin lähinnä ei-pitäjälehtityyppisille sanomalehdille, joiden joukossa oli tosin jokunen laajempi paikallislehtikin.

Päätoiminen piirtäjä oli kuudella kyselyyn vastanneella lehdellä. Tuloksissa ei ole mukana kahta mielestäni mestaritason piirtäjää (Kari ja Ilmari), joiden arvelin poikkeustapauksina vain häirinneen keskimääräistä tilannetta kartoittaneen tutkimuksen tuloksia. Kaikenkaikkiaan voidaan arvella, että suomalaisilla sanomalehdillä on yhteensä kymmenkunta päätoimista ajankohtaispiirtäjää. Keskimääräinen palkkataso näyttää lii- kuskelevan toimittajan ansioiden tietämillä.

Piirrosten julkaiseminen on lisään-

tynyt viime vuosien aikana. Päivänpiirroksista on tullut verraten yleinen sanomalehtien palstoilla. Peräti 63,6 prosentilla vastanneista lehdistä oli joko päätoimisena tai avustajana pilapiirtäjä. Keska valtaosa heistä on harrastelijoita, ei taso näytä kovinkaan korkealta.

Piirtäjän päätoimiset paikat olisivat arvokkaita piirtäjäkaartimme kehittymisen kannalta. Päätoimien niukkuudesta johtuen julkaistaan nykyisin hyvinkin kömpelöitä ja oivallusasteeltaan surkeita te- keleitä, mutta toisaalta myös kehitys- kelpoisia, taidokkaita ja hyvin ideoituja piirroksia verraten olematonta kappalepalkkiota vastaan.

Korkeinta kappalepalkkiota edusti kyselyssä 7-päiväinen maakuntalehti, joka maksaa 80 mk/piirros. Alhaisin oli 3-päiväisen lehden maksama 15 mk/piirros. Melkoinen osa lehdistä vastasi yliolkaisesti palkkiotiedusteluun, joten poikkeuksia suuntaan tai toiseen voi olla.

Keskimäärin olivat kappalepalkkiot sekä 6-7-päiväisillä että 1-4-päiväisillä lehdillä 30 mk/piirros.

Offset- ja nylonprintmenetelmien yleistyminen lehtien painamisessa tekee mahdolliseksi piirrosten julkaisemisen painokustannusten suhteen halvalla. Kohopainolle välttämättömät, kalliit kuvalaattakustannukset jäävät pois. Kyselystä ei käynyt ilmi, että lehden painomenetelmällä olisi vaikutusta lehtien halukkuuteen julkaista piirroksia. Pari lehteä tosin ilmoitti, että piirroksia on ajettu muovilaatoille, mutta kauttaaltaan harmaitten piirrosten ulkonäkö ei ole kehuttava, joten offsetmenetelmään vaihtamisen jälkeen tulee myös tämä asia uudelleen harkittavaksi.

Kyselyn yhteydessä kertyi melkoinen kokoelma piirrosleikkeitä, jotka kertovat selvästi ainakin sen, että suomalaisen rivimiespiirtäjän esikuva on Kari Suomalainen. Piirrookset ovat enimmäkseen perinteisiä ja kaikkialla maailmassa tyypillisiä yhden sukkeluuden kuvia. Karilta saadut vaikutteet tulivat selvimmin näkyviin idealähteissä. Päivän tapahtumia kuvataan hupaisin vertauskuvin, Vänrikki Stoolin tarinat - Karin ehtymätön lähde - on myös muiden käyttämä. Aforismit, sananparret, "historia toistaa itseään" -tyyppiset aiheet jne. ovat yleisiä. Piirroksen repäisty lehtileike on eräillä vakituinen tapa ideoida piirrookset.

Rivimiespiirtäjät pyrkivät etsimään hupaisuuksia eivätkä juuri harrasta purevaa satiiria.

Karin käyttämät tyyppihahmot on laadittu myös muiden piirtäjien henkilövalikkimaan. Römpän ukosta löytyy sovellutuksia, Karin kadunmiehet, puliukot, maalaisisännät puhumattakaan puoluehahmoista on suorastaan plagioitu joissakin kuvissa.

Omaleimaisia piirroksia löytyy myös, suhteellisen vähän kuitenkin. Hyvä tekeminen piirrostaito on selvästi yleisempi kuin päivänsä tekijän tärkeämpi avu: oivalluskyky. Muuan lehti kertoikin käyttävänsä hyväksi vain piirtäjän teknistä taitoa - idea laaditaan ryhmätyönä. Tämän suuntauksen toivoisi yleistyvän.

Vakuuttavan yksimielisesti lehdet totesivat, että riittävän hyvän ajankohtaispiirtäjän löytäminen Suomesta on vaikeaa. Kaavakkeeseen oli moni päätoimittaja kirjoittanut lisäksi: "erittäin vaikeaa".

Vain muutamalla lehdellä oli valmis kanta kysymykseen: "Aikooko lehti hankkia piirtäjän?" Viisi lehteä, jolla jo ennestään oli piirtäjä käytettävissään vastasi myöntävästi. Huomionarvoista on se, että kuusi lehteä vastasi kysymykseen kielteisesti, vaikka piirtäjää ei ennestäänkään ole.

Valtaosa jätti siis vastaamatta. Se voidaan tulkita vaikkapa niin, että kanta määritellään kunhan piirtäjä kohdalle osuu.

Riittävän hyvien kotimaisten pilapiirtäjien puutteesta kertoo se, että kuusi lehteä käyttää säännöllisesti verraten kalliita - tosin laadukkaita - ulkomaisia piirroksia. Ne ovat tietenkin ulkomaanosaston tavaraa.

Kun suomalainen pilapiirtäjä on kehittynyt ammatissaan jonkin verran hän hakeutuu tuottoisampiin kynätöihin, lukuunottamatta niitä onnenpoikia, joilla on kuukausipalkka tai kunnan korvaus. Silloin tällöin jossakin Suomessa piirrosavustaja, joka on kunnostautunut avustajana, saa päätoimisen paikan, joka takaa hänelle aivan toiset mahdollisuudet kehittää ammattitaitoaan kuin aikaisemmin. Tästä kysymyksestä löytynee ratkaisu pyrkimykselle kohentaa ajankohtaispiirtäjiemme tasoa.